

Memorandwm Esboniadol i Reoliadau Adnoddau Dŵr (Rheoli Llygredd Amaethyddol) (Cymru) (Diwygio) 2022

Lluniwyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan y Grŵp Newid Hinsawdd a Materion Gwledig ac fe'i gosodir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1.

Datganiad y Gweinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Adnoddau Dŵr (Rheoli Llygredd Amaethyddol) (Cymru) (Diwygio) 2022 ac rwyf wedi fy modloni bod y manteision yn cyfiawnhau'r costau tebygol.

Lesley Griffiths AS

Y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd

9 Rhagfyr 2022

RHAN 1

1. Disgrifiad

1. Mae'r Rheoliadau hyn yn diwygio Rheoliadau Adnoddau Dŵr (Rheoli Llygredd Amaethyddol) (Cymru) 2021 ("Rheoliadau 2021").
2. Effaith y Rheoliadau yw gohirio dyddiad gweithredu'r terfyn blynyddol o 170kg/ha o ran nitrogen ar daenu tail da byw ar gyfer y daliad ("y terfyn 170kg") a'r gofyniad cysylltiedig o ran cadw cofnodion, ar gyfer daliadau neu rannau o ddaliadau nad oeddent gynt wedi eu lleoli mewn parth perygl nitradau ("PPN") o 1 Ionawr 2023 tan 30 Ebrill 2023.
3. Mae'r terfyn 170kg, a'r gofyniad cysylltiedig o ran cadw cofnodion, yn gymwys ar hyn o bryd i ddaliadau sydd eisoes mewn PPN, ac nid yw'r Rheoliadau yn newid hyn.

2. Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

4. Dim

3. Y cefndir deddfwriaethol

5. Mae Deddf Adnoddau Dŵr 1991 (p. 57) yn rhoi pŵer i Weinidogion Cymru wneud rheoliadau er mwyn, ymhlith pethau eraill, atal a rheoli llygredd. Gwneir y Rheoliadau hyn drwy arfer pwerau Gweinidogion Cymru o dan adran 92 a 219(2)(d) i (f) o'r Ddeddf honno.
6. Trosglwyddodd erthygl 2 o Orchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Trosglwyddo Swyddogaethau) 1999 (O.S. 1999/672), ac Atodlen 1 iddo, swyddogaethau'r Ysgrifennydd Gwladol o dan adran 92 o Ddeddf Adnoddau Dŵr 1991 i:
 - a. Cynulliad Cenedlaethol Cymru o ran y rhannau hynny o Gymru sydd y tu allan i ddalgylchoedd afon Dyfrdwy, afon Gwy ac afon Hafren, a
 - b. o ran y rhannau hynny o Gymru sydd o fewn y dalgylchoedd hynny, mae swyddogaethau o dan adran 92 yn arferadwy gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar y cyd â'r Ysgrifennydd Gwladol.
7. Mae swyddogaethau Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn arferadwy gan Weinidogion Cymru (i'r graddau y maent yn arferadwy o ran Cymru) yn rhinwedd adran 162 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (p. 32), a pharagraff 30 o Atodlen 11 iddi.

8. Gwneir y Rheoliadau hyn o dan y weithdrefn penderfyniad negyddol a deuant i rym ar 31 Rhagfyr 2022.

4. Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

9. Nod Rheoliadau 2021 yw mynd i'r afael â'r hyn sy'n achosi llygredd dŵr drwy weithgareddau amaethyddol ledled Cymru.
10. Daw cam 2 o Reoliadau 2021 i rym ar 1 Ionawr 2023.
11. Diben y Rheoliadau hyn yw estyn dyddiad gweithredu'r terfyn 170kg a ragnodir gan reoliad 4 o Reoliadau 2021 a'r gofyniad cysylltiedig o ran cadw cofnodion yn rheoliad 36 o Reoliadau 2021 ar gyfer daliadau neu rannau o ddaliadau nad oeddent gynt wedi eu lleoli mewn PPN o 1 Ionawr 2023 tan 30 Ebrill 2023.
12. Effaith gohirio'r dyddiad gweithredu yw y bydd dau gyfnod adrodd ar gyfer y terfyn 170kg o dan Reoliadau 2021, fel a ganlyn:
 - a. I feddiannydd daliad sydd eisoes mewn PPN:
 - i. bydd y cyfnod perthnasol o 12 mis at ddibenion y terfyn 170kg o dan reoliad 4 o Reoliadau 2021 yn parhau i fod o 1 Ionawr hyd at 31 Rhagfyr.
 - ii. bydd y dyddiad perthnasol erbyn pryd y dylid llunio cofnodion penodol a gwneud cyfrifiadau penodol ar gyfer y cyfnod blaenorol o 12 mis sy'n gorffen ar 31 Rhagfyr o dan reoliad 36 o Reoliadau 2021 yn parhau i fod "cyn 30 Ebrill".
 - b. I feddiannydd daliad neu ran o ddaliad nad yw eisoes mewn PPN:
 - i. y cyfnod perthnasol o 12 mis at ddibenion y terfyn 170kg o dan reoliad 4 o Reoliadau 2021 fydd o 30 Ebrill hyd at 29 Ebrill.
 - ii. bydd y dyddiad perthnasol erbyn pryd y dylid llunio cofnodion penodol a gwneud cyfrifiadau penodol ar gyfer y cyfnod blaenorol o 12 mis sy'n gorffen ar 29 Ebrill o dan reoliad 36 o Reoliadau 2021 yn parhau i fod "cyn 31 Awst".
13. Daw'r mesurau cam 2 eraill o dan Reoliadau 2021 i rym ar 1 Ionawr 2023 yn unol â'r bwriad.
14. Drwy estyn y dyddiad gweithredu, bydd modd cynnal ymgynghoriad ffurfiol ar gynigion i gyflwyno cynllun trwyddedu i alluogi busnesau fferm i weithio yn unol â therfyn blynyddol uwch o 250kg/ha o ran nitrogen ar gyfer y daliad, yn dibynnu ar anghenion y cnydau ac ystyriaethau cyfreithiol eraill. Pe na bai'r dyddiad gweithredu ar gyfer Rheoliadau 2021 yn cael ei estyn, ni fyddai amser i gwblhau ymgynghoriad ffurfiol ar y cynllun trwyddedu arfaethedig.

15. Bydd y Rheoliadau hyn yn effeithio ar ddaliadau fferm yng Nghymru sy'n ddarostyngedig i reolaeth drwy Reoliadau 2021.

5. Ymgynghori

16. Gan fod y Rheoliadau yn darparu diwygiad cyfyngedig sy'n estyn dyddiad gweithredu'r rheoliadau o sylwedd am gyfnod byr ac nad ydynt yn adlewyrchu newid ym mholisi Llywodraeth Cymru, ni chynhaliwyd ymgynghoriad ffurfiol.

Ymgynghoriad ffurfiol

17. Drwy estyn y dyddiad gweithredu a roddir gan y Rheoliadau hyn, bydd modd cynnal ymgynghoriad ffurfiol ar gynigion i gyflwyno cynllun trwyddedu i alluogi busnesau fferm i weithio yn unol â therfyn blynyddol uwch o 250kg/ha o ran nitrogen ar gyfer y daliad, yn dibynnu ar anghenion y cnydau ac ystyriaethau cyfreithiol eraill.
18. Rydym yn ymgynghori ar gynigion i gynllun o'r fath fod yn weithredol tan 2025. Cyhoeddwyd yr ymgynghoriad ar 25 Tachwedd a bydd ar waith am ddeuddeng wythnos, gan ddod i ben ar 17 Chwefror 2023.
19. Mae'r dogfennau ymgynghori ar gael yn:

<https://llyw.cymru/rheoli-maethynnau-rheolir-defnydd-cynaliadwy-o-dail-da-byw>

Asesiad Effaith Rheoleiddiol

6. Opsiynau:

1. Mae'r opsiynau sydd i'w hystyried yn ymwneud â dyddiad cael effaith y Rheoliadau. Mae tri opsiwn:
 - i) Busnes fel arfer
 - ii) Gohirio cyflwyno'r terfyn 170kg ar ddodi nitrogen i gael effaith o 30 Ebrill 2023
 - iii) Gohirio cyflwyno'r terfyn 170kg blynyddol i gael effaith o ryw ddyddiad arall

Opsiwn i) Busnes fel arfer

2. O dan opsiwn i) busnes fel arfer, byddai'r Rheoliadau yn dod i rym o 1 Ionawr 2023. Ni fyddai hyn yn caniatáu amser i gynnal ymgynghoriad ar gynnig ar gyfer cynllun trwyddedu i roi rhagor o amser i fusnesau fferm baratoi i weithio yn unol â therfyn is. Un o'r effeithiau a allai ddeillio o hyn fyddai busnesau fferm yn torri'r terfyn 170kg ar ddodi nitrogen – am fod tail dros ben ganddynt na fyddai modd iddynt ei ddefnyddio neu ei

waredu fel arall. Pe bai ffermydd yn ceisio taenu tail dros ben ar ôl 1 Ionawr 2023, yn ystod misoedd y gaeaf pan nad yw llawer o gnydau'n tyfu ac nad oes angen mawr am faethynnau, gallai hyn arwain at oferu a llygredd i gyrsiau dŵr ac afonydd yng Nghymru.

3. Fodd bynnag, mae elfennau o'r Rheoliadau sydd eisoes mewn grym yn ei gwneud yn ofynnol i ffermydd asesu'r peryglon o lygredd cyn doddi unrhyw wrtaith nitrogen ar dir. Gwaherddir doddi gwrtaithe nitrogen pan fo peryg sylweddol o lygredd.
4. Effaith bosibl arall yw efallai y bydd busnesau fferm yn meddwl bod rhaid iddynt wneud newidiadau er mwyn cydymffurfio â'r terfyn 170kg o fis Ionawr 2023. Fodd bynnag, ni fyddai hyn yn angenrheidiol pe bai Gweinidogion yn cyflwyno cynllun trwyddedu o fis Ebrill 2023 hyd at 2025, sy'n galluogi busnesau fferm i ddodi lefel uwch o nitrogen.

Opsiwn ii) -

5. O dan opsiwn ii), os caiff y Rheoliadau eu diwygio fel y'i cynigir, fel y byddant yn dod i rym o 30 Ebrill 2023, bydd hyn yn caniatáu amser i gynnal ymgynghoriad llawn ar gynigion ar gyfer cynllun trwyddedu a fyddai'n galluogi rhai busnesau fferm i weithio yn unol â therfyn blynyddol uwch o hyd at 250kg/ha o ran nitrogen ar gyfer y daliad, yn dibynnu ar anghenion y cnydau ac ystyriaethau cyfreithiol eraill.
6. Cyhoeddwyd papur ymgynghori ar gynigion i gynllun o'r fath fod yn weithredol tan 2025 ar 25 Tachwedd 2022. Bydd yr ymgynghoriad yn para am ddeuddeng wythnos, gan ddod i ben ar 17 Chwefror. Bydd digon o amser i ddadansoddi ac ystyried yr ymatebion i'r ymgynghoriad cyn gwneud unrhyw benderfyniadau ynghylch p'un a ddylid cyflwyno cynllun trwyddedu o fis Mai 2023 ai peidio. Os caiff cynllun trwyddedu ei gyflwyno, bydd hefyd amser i fusnesau fferm ystyried p'un a ddylent wneud cais am drwydded ai peidio.
7. Yn ystod y cyfnod o bedwar mis yn yr estyniad – o 1 Ionawr hyd at 30 Ebrill – mae'n debygol na fydd llawer o gnydau'n tyfu ac na fydd angen mawr am faethynnau. Mae mesurau rheoli eisoes ar waith ar daenu tail y tu hwnt i anghenion y cnydau. Felly nid yw'n debygol y bydd gohirio gweithredu'r terfyn 170kg tan 30 Ebrill yn arwain at gynnydd sylweddol mewn doddi nitrogen ar ddaliadau fferm.

Opsiwn iii) - gohirio cyflwyno'r terfyn tan ddyddiad arall

8. Opsiynau eraill fyddai diwygio'r Rheoliadau fel y byddent yn dod i rym naill ai cyn y dyddiad a gynigir (rhwng 1 Ionawr 2023 a 30 Ebrill 2023) neu ar ôl y dyddiad hwnnw (ar ôl 30 Ebrill 2023).
9. Pe bai'r Rheoliadau yn dod i rym cyn 30 Ebrill 2023, ni fyddai digon o amser i ystyried yr ymatebion i'r ymgynghoriad ar y cynllun trwyddedu arfaethedig yn iawn, nac i fusnesau fferm baratoi ar gyfer cyflwyno

cynllun o'r fath. Pe bai'r Rheoliadau yn dod i rym cyn 17 Chwefror 2023 (pan ddaw'r ymgynghoriad i ben), ni fyddai amser i ystyried ymatebion i'r ymgynghoriad nac i fusnesau fferm baratoi ar gyfer cyflwyno unrhyw gynllun trwyddedu.

10. Pe bai'r Rheoliadau yn dod i rym ar ôl 30 Ebrill 2023, mae perygl pan ddaw'r Rheoliadau i rym, y byddant yn dod rhai busnesau fferm o dan anfantais yn dibynnu ar y pwynt y maent wedi ei gyrraedd o ran cyflawni eu cynllun rheoli maethynnau ar gyfer y flwyddyn.

Yr opsiwn a ffefrir

7. Costau a manteision

11. Ni ddisgwylir y bydd unrhyw gostau na manteision amgylcheddol yn deillio o'r ddeddfwriaeth.
12. Opsiwn i) yw'r opsiwn sylfaenol, ac felly nid oes unrhyw gostau na manteision ychwanegol yn gysylltiedig â'r opsiwn hwn. Byddai angen i ffermydd gydymffurfio â'r terfyn 170kg blynyddol o 1 Ionawr 2023, ond byddai modd iddynt wedyn drosglwyddo i derfyn uwch os caiff cynllun trwyddedu ei gyflwyno ac os ydynt yn gymwys. Gan y cynigir cyflwyno'r cynllun trwyddedu ym mis Ebrill 2023, a chan mai terfyn blynyddol yw'r terfyn 170kg, ni fyddai angen i'r rhan fwyaf o ffermydd newid eu harferion yn y cyfamser er mwyn cydymffurfio â'r terfyn 170kg. Byddai'r opsiwn hwn yn creu ansicrwydd i ffermydd o ran p'un a fyddai angen iddynt gymryd unrhyw gamau yn y cyfamser.
13. Effaith Opsiwn ii) ar fusnesau fferm fydd darparu eglurder bod ganddynt ragor o amser i gynllunio ar gyfer y terfyn 170kg ac i drosglwyddo iddo. Os caiff cynllun trwyddedu ei gyflwyno yn dilyn yr ymgynghoriad, bydd gohirio cyflwyno'r terfyn 170kg yn y modd hwn yn sicrhau bod y rheini sy'n gymwys am y cynllun trwyddedu ac sydd am wneud cais iddo yn gallu trosglwyddo'n ddidrafferth. Ni ddisgwylir y bydd yr opsiwn hwn yn gosod unrhyw gostau ychwanegol ar fusnesau fferm, o'i gymharu ag Opsiwn i).
14. Terfyn blynyddol yw'r terfyn 170kg ar ddodi nitrogen, felly prin byddai'r effaith, os bydd effaith o gwbl, ar ddodi tail da byw ar dir yn ystod y gaef hwyr neu'r gwanwyn yn 2023.
15. Byddai unrhyw gostau neu fanteision amgylcheddol yn ystod 2023 yn cael eu negyddu gan y costau/manteision sy'n gysylltiedig â newidiadau i arferion yn ystod gaef hwyr a gwanwyn 2024.
16. Cynhelir asesiad effaith rheoleiddiol arall mewn perthynas â'r cynllun trwyddedu arfaethedig ar gyfer terfyn blynyddol uwch (250kg) ar ddodi nitrogen, sy'n destun ymgynghoriad ar hyn o bryd. Defnyddir yr asesiad hwnnw wrth wneud penderfyniadau, pan ddaw'r ymgynghoriad i ben ac

ar ôl dadansoddi ac ystyried yr ymatebion, ynghylch p'un a ddylid cyflwyno cynllun o'r fath ai peidio.

17. Pe bai'r dyddiad gweithredu yn cael ei ohirio am gyfnod estynedig, byddai'r effaith yn debyg i Opsiwn ii), oni bai bod y dyddiad yn cael ei ohirio am gyfnod mor sylweddol fel y byddai'n arwain at gynnydd sylweddol yn swm y tail da byw a ddodir ar dir yn yr hydref, a allai arwain at golli rhagor o faethynnau. Fodd bynnag, ni fyddai gohirio'r dyddiad gweithredu am gyfnod estynedig gan arwain at yr effaith hon yn dderbyniol, ac felly byddai costau/manteision gohirio'r dyddiad gweithredu am gyfnod estynedig yn debyg i Opsiwn ii).
18. Mae effaith pob un o'r tri opsiwn ar yr amser a'r adnoddau sydd eu hangen ar ffermydd er mwyn cynllunio yn debyg.
19. Cynhelir asesiad effaith rheoleiddiol arall mewn perthynas â'r cynllun trwyddedu arfaethedig ar gyfer terfyn blynyddol uwch (hyd at 250kg/ha) ar ddodi nitrogen, sy'n destun ymgynghoriad ar hyn o bryd. Defnyddir yr asesiad hwnnw wrth wneud penderfyniadau, pan ddaw'r ymgynghoriad i ben ac ar ôl dadansoddi ac ystyried yr ymatebion, ynghylch p'un a ddylid cyflwyno cynllun o'r fath ai peidio.

Crynodeb o'r opsiwn a ffefrir

20. O'r tri opsiwn hyn, yr opsiwn a ffefrir yw opsiwn ii) – estyn dyddiad gweithredu'r terfyn 170kg ar ddodi nitrogen tan 30 Ebrill 2023. Mae'r cyfnod o bedwar mis a gynigir ar gyfer gohirio'r dyddiad gweithredu yn troedio llwybr canol rhwng
 - caniatáu digon o amser i gynnal ymgynghoriad ac i Weinidogion wneud penderfyniadau ynghylch cynllun trwyddedu posibl ar gyfer terfyn uwch ar ddodi nitrogen (o 30 Ebrill 2023);
 - ond eto peidio â gohirio cyflwyno'r terfyn 170kg tan bwynt sy'n llawer diweddarach na'r pwynt hwnnw yn y cylchred cnydau blynyddol pan fydd y cnydau'n tyfu'n gryf a nifer y da byw yn cynyddu, a phan fyddai ffermydd fel arfer yn dechrau taenu tail.

8. Asesiad o'r Gystadleuaeth

21. Defnyddiwyd prawf hidlo'r gystadleuaeth. Ni ddisgwylir y bydd y Rheoliadau yn effeithio ar lefel y gystadleuaeth yng Nghymru na gallu busnesau Cymru i gystadlu.